

4. Цакаєв А.Х. Комплексний ризик-менеджмент / А.Х. Цакаєв // Менеджмент у Росії і за кордоном. – 2005. – № 2. – С. 31–38.

5. Вішнівська Б. Методи мінімізації фінансових ризиків / Б. Вішнівська // Економіст. – 2007. – № 6 – С. 58-59.

6. Ахтулов А.Л. Управління ризиками: принципи та етапи / А.Л. Ахтулов, Ю.В. Бармотіна // Російське підприємництво. – 2009. – № 3. – С. 45-48.

*Дем'янчук М.А*

кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

*Михайлова Д.С.*

студентка 2 курсу напряму підготовки «Бухгалтерський облік»  
*Коледж економіки та соціальної роботи  
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

## **ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ**

Пенсійне забезпечення є одним із видів соціального забезпечення непрацездатних громадян в Україні. Значення пенсійного забезпечення для соціального захисту громадян важко переоцінити: пенсійні виплати отримує велика кількість осіб, при цьому для більшості з них ці виплати є основними і такими, що мають сплачуватись на рівні не нижче від мінімальних соціальних стандартів – прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати і мінімальної пенсії. Достатній рівень пенсійного забезпечення є одним з мінімальних державних соціальних стандартів, який забезпечується за рахунок коштів системи загальнообов'язкового державного пенсійного та соціального страхування, а також за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів.

Вагомий внесок у формування національної концепції пенсійного забезпечення і реформування зробили С.Березіна, І.Ярошенко, В.Геєць, В.Гордієнко, Ю.Драбкина, Б.Зайчук, С.Злупко, В.Колбун, Л.Ларіонова, Е.Лібанова, Б.Надточій, Ю.Палкін, М.Папієв, І.Сахань, С.Сивак, Б.Сташків, Н.Тихоненко, О.Хмелєвська, Л.Чернова, В.Яценко та ін. Вони досліджують основні поняття системи пенсійного забезпечення, аналізують нормативно-правову базу її існування, досвід зарубіжних країн у цій галузі, аналізують питання створення недержавних пенсійних фондів тощо.

Метою дослідження є визначення проблемних питань пенсійного забезпечення населення України.

В економічній і юридичній науковій літературі досить детально розглянуто питання пенсійного забезпечення, зокрема категорії “пенсія:

- це грошове забезпечення, що виплачується пенсіонерам і непрацездатним безкоштовно за рахунок суспільних фондів споживання у

зв'язку з їх трудовою або іншою корисною для суспільства діяльністю в минулому, яке є основним джерелом для існування [1];

- грошове утримання, що отримують громадяни із суспільних фондів споживання у випадках постійної або стійкої непрацездатності, або презюмованої (у зв'язку із вислугою років, за віком), або встановленої медичним обстеженням (для визначення інвалідності); пенсія призначається громадянам за їх колишню працю або суспільно корисну діяльність і є для них постійним та основним джерелом засобів існування [2];

- щомісячна грошова виплата фізичним особам зі спеціально створених для цього пенсійних фондів на умовах та в порядку, передбачених нормативними актами й договорами" [3].

Оскільки пенсії розглядаються як один зі шляхів (способів) матеріального забезпечення непрацездатних громадян за рахунок суспільних фондів споживання, при якому повинна враховуватись їх суспільно корисна праця, встановлюватись єдність умов і норм пенсійного забезпечення всіх категорій працюючих, поширення демографічної кризи, зменшення кількості працюючих (реальних платників до пенсійних фондів) низький рівень їхніх заробітних плат, із яких провадяться пенсійні відрахування, та інші соціально-економічні чинники негативно впливають на фінансовий стан сучасної солідарної пенсійної системи України, а з часом можуть його ще погіршити.

Проблеми, пов'язані з розбалансування пенсійної системи сьогодні не приховується і озвучуються для того щоб виправити ситуацію, про що сказано Зарудним О. під час представлення звіту про виконання бюджету Пенсійного фонду України за 2014 рік.

На думку фахівців Пенсійного фонду України проблемними питаннями ефективного розвитку є:

1) «тіньова» зайнятість. За експертними оцінками до 200 млрд. грн. на рік заробітних плат виплачується в тіні, через це Пенсійний фонд втрачає щорічно понад 60 млрд. грн.

2) фінансування з Пенсійного фонду різних не властивих йому витрат: доплат та надбавок до пенсій які не пов'язані страховими принципами і є формами соціальної підтримки, від так вони мали б фінансуватись з інших джерел. Тільки на «дотягування» до рівня прожиткового мінімуму розмірів пенсій щорічно витрачається понад 33,2 млрд. грн. коштів Пенсійного фонду.

3) пільги та привілеї у пенсійному забезпеченні, зокрема, достроковий вихід на пенсію, скорочення необхідного для призначення пенсій трудового стажу, «спеціальних» пенсій тощо. Такими пільгами користується кожний четвертий пенсіонер. Щорічно це коштує пенсійному фонду понад 48,7 млрд. грн.

Щоб вирішити ці та інші існуючі проблеми урядом за останні кілька місяців вже вжито низку непростих але реальних та рішучих заходів – обмежено з 90 до 60 відсотків заробітної плати, розміри «спеціальних» пенсій, оптимізовано умови отримання пільгових пенсій та пенсій за вислугу років, розпочато зниження ставки єдиного спеціального внеску що дасть можливість вивести частину заробітної плати із тіні. На стадії розробки законопроект що дозволить відмовитись від пільг та привілеїв окремим категоріям громадян.

Відповідно до норм цього законопроекту призначення пенсій буде здійснюватись за єдиним принципом, Пенсійний фонд буде звільнено від невластивих йому виплат, упорядкується процедура обчислення пенсій тощо.

Прийняті законодавчі зміни, по суті, лише впливають на перерозподільні відносини Пенсійного фонду України, однак не вирішують принципових проблем пенсійної системи, зокрема забезпечення власних надходжень Фонду та фінансування належного рівня виплат. Підвищення пенсійного віку за умов старіння населення лише тимчасово забезпечує обмеження зростання кількості пенсіонерів, і навіть у середньостроковій перспективі не здатне вирішити проблеми дефіциту бюджету Пенсійного фонду України.

Однак для запровадження і функціонування обов'язкової накопичувальної системи в Україні необхідно забезпечити такі вихідні умови:

- першочерговим і об'єктивним завданням є підвищення рівня заробітної плати– застрахованих осіб і її детінізація, оскільки внески до Накопичувального фонду відраховуватимуться безпосередньо із заробітної плати громадян, це не повинно негативно вплинути на реальний рівень доходів, що може бути забезпечено лише за рахунок їх зростання [4];

- забезпечення економічного зростання в країні при щорічному збільшенні ВВП– не менше ніж на 2% [5];

виплата пенсій у солідарній системі пенсійного страхування на рівні– прожиткового мінімуму [4];

- збалансованість бюджету Пенсійного фонду України [5] є однією із вимог– Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, видатки на виплату пенсій у солідарній системі мають забезпечуватися за рахунок власних надходжень Фонду, тобто передбачають його бездефіцитність;

- формування інституційних складових накопичувальної системи (системи– персоніфікованого обліку пенсійних накопичень, автоматизованого звітування про стан накопичувальних пенсійних рахунків, системи акумуляції і обліку внесків, сумісної із системою електронних переказів банків) на основі інформаційних технологій взаємодії Пенсійного фонду, роботодавців, застрахованих осіб, компаній з управління активами, банку-зберігача та створення програмного забезпечення [4];

- використання досвіду роботи системи недержавного пенсійного забезпечення,– який є необхідним, насамперед, для оцінювання ефективності механізму інвестування пенсійних активів, що є практично однаковим і в обов'язковій, і в добровільній накопичувальних пенсійних системах [6].

Реальними і першочерговими кроками у напрямі реалізації окреслених векторів модернізації на шляху вдосконалення системи пенсійного забезпечення мають стати комплексні системні заходи щодо детінізації економіки, створення робочих місць, легалізація ринку праці, зниження тиску на фонд оплати праці і спрощення податкового адміністрування, забезпечення належного рівня заробітної плати і доходів населення. Органічне поєднання комплексу вищезазначених заходів є реальним підґрунтям реформування системи пенсійного забезпечення України в сучасних умовах.

**Література:**

1. Сташків Б. І. Теорія прав соціального забезпечення : навч. посіб. / Б.І. Сташків. – К. : Знання, 2005. – 405 с.
2. Ярошенко І. С. Право соціального забезпечення : навч. посіб. / І.С. Ярошенко. – К. : КНЕУ, 2005. – 232 с.
3. Бланкарт Шарль. Державні фінанси в умовах демократії. Вступ до фінансової науки / Шарль Бланкарт. – К. : Либідь, 2000. – 583 с.
4. Слюсарчук О.П. Фінансово-економічні механізми модернізації системи пенсійного забезпечення в Україні / О.П. Слюсарчук, Т.О. Бутурлакiна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua>.
5. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України від 7 лип. 2011 р. № 3668-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/T113668.html](http://ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T113668.html).
6. Фурдичко Л. Є. Сучасний стан і реформування системи пенсійного забезпечення України / Л. Є. Фурдичко // Вісн. ун-ту банків. справи Нац. банку України. – 2012. – № 2 (14). – С. 57–61.

*Дем'янчук М.А.*

кандидат економічних наук, старший викладач  
кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

*Петручок М.В.*

студент 2 курсу напряму підготовки «Фінанси і кредит»  
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

## **ДІАГНОСТИКА ЧИННИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ**

У сучасних умовах господарювання важливим напрямком забезпечення економічної та національної безпеки країни є зміцнювання фінансової системи, суб'єктами якої є фінансові установи, у тому числі і банки. Вирішення складних завдань забезпечення фінансової безпеки кожного банку неможливе без комплексного аналітичного дослідження умов та результатів його функціонування. Окремим завданням такого аналізу є діагностика фінансової безпеки банку, яка дозволить адекватно оцінити стан та відобразити специфіку функціонування фінансової установи з врахуванням дії усіх негативних факторів впливу. Оскільки на сьогоднішній день в Україні існують проблемні питання з банківською системою, необхідним є перегляд чинників впливу на економічну безпеку фінансових установ.

Питання економічної безпеки фінансових установ знаходяться в центрі уваги багатьох науковців. Найбільш активно в цьому напрямку працюють такі науковці: Барановський О.І., Смирнова К.А., Бланк І.А., Болгар Т.М., Покропивний С. Ф., Ковальов Д.Ю., Плетникова І.М., Ільяшенко С.М., Ткаченко А.М.,